

Гендер та Довкілля: чому та як інтегрувати гендерний компонент в політики та програмування?

ОСНОВНІ ПИТАННЯ

1. Чому гендерна спрямованість є важливою?
2. Як інтегрувати гендерну складову в програмування, направлене на вирішення глобальних екологічних проблем, в т.ч. зміну клімату?

ПРООН Стратегічний план та Стратегія гендерної рівності

- Гендерна рівність та посилення участі жінок є частиною Стратегічного плану ПРООН.
- Відповідно до Результату 4 Стратегічного плану необхідно зменшити гендерну нерівність та посилити участь жінок.
- Стратегія гендерної рівності:
  - забезпечити інтегрування гендерної рівності в кожен результат Стратегічного плану;
  - забезпечити покращення інституційної ефективності для гендерної актуалізації та партнерства.

Посилення гендерної складової

- Забезпечення доступу жінок & чоловіків до планування (всі етапи), включачи законодавство, політики або програми, в усіх сферах та на всіх рівнях
- Жінки & чоловіки (рівні & нерівні) не закріплено документально.
- Гендерна рівність та доступ жінок до процесу прийняття рішень – шлях до подолання бідності та вирішення глобальних екологічних проблем.

Глобальне дослідження щодо врахування гендерних питань в проектах ГЕФ ПМГ

- З 1992 року жіночим організаціям надано 882 гранти за підтримки ГЕФ ПМГ, що становить 5% загальної кількості грантів.
- Під ГЕФ ОФ4 та ОФ5 грантами ПМГ скористалися близько 689 тис. жінок, при цьому жінки очолювали майже 1400 проектів.

Глобальне дослідження щодо врахування гендерних питань у проектах ГЕФ ПМГ

- 92% проектів заохочують активну участь жінок у розробленні, впровадженні моніторингу та оцінці проектів;
- 88% мають координатора з гендерних питань у Національному керівному комітеті, більше половини включають гендерні критерії у проектні документи;
- 88% обізнані з настановами щодо комплексного гендерного підходу в ПМГ ГЕФ;
- 46% мають партнерські стосунки з місцевими жіночими організаціями задля поширення комплексного гендерного підходу серед грантерів;
- 20% розробили стратегію комплексного гендерного підходу або план дій з гендерних питань.

Завдання ГЕФ ПМГ, поставлене в ОФ5:

- Усі проекти ГЕФ ПМГ повинні містити гендерний аналіз або гендерно-актуальні елементи;
- Усі проекти повинні забезпечувати належний гендерний баланс учасників та цільових бенефіціарів.

Приклади:

- на Кубі ПМГ налагодила партнерство з Федерацією кубинських жінок одночасно з впровадженням гендерної стратегії для сільського господарства;
- у Казахстані жінки очолювали 11 проектів, спрямованих на розширення джерел існування жінок, з наголосом на сталий розвиток довкілля;
- у Монголії понад половину усіх проектів впроваджували громадські групи на чолі з жінками.
- на Сейшельських островах, де переважну більшість усіх проектів ініціюють жінки, гендерна стратегія спрямована на забезпечення інтересів і потреб як чоловіків, так і жінок.

Посилення гендерної складової в українському суспільстві

- 1991 – Україна стала незалежною
- 1994 - Участь в 4-ій Конференції Жінок, яка стала платформою для дій.
- 1995 – засновано Міністерство сім’ї та молоді.
- 1999 – Рада ООН прийняла Резолюцію 1325 (2000) “Жінки, мир та безпека”. Україна прийняла ЦРТ.
- 2000 – Президент України прийняв Указ “Про покращення соціального статусу жінок в Україні”.
- 2003 – Перші парламентські слухання “Статус жінок в Україні: реалії та перспективи”.
- 2004 - Закон України “Про гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків” прийнятий.
- 2008 – гендерні робочі групи та гендерні плани дій впроваджені в 10 міністерствах.
- 2010 – 100-річчя Міжнародного Жіночого дня, прийняття Радою Європою Конвенції про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством
- 2011 – Україна підписала вищезгадану Конвенцію.

Чому посилення гендерної складової важливо?

- Дотримання прав та рівність.
- Ефективність та сталість.
- Відповідальність та підзвітність.
- Якість життя.
- Забезпечення спільних благ та вигод.

ЗМІНА КЛІМАТУ ТА ГЕНДЕР

Всесвітня організація з охорони здоров'я: "Зміна клімату – глобальна загроза людині в XXI ст."

- З одної сторони, жінки особливо чутливі до наслідків зміни клімату, в той час їх становище загострюється соціальними, економічними та політичними факторами, які обмежують їх можливості з подолання проблеми.
- В той же час жінки є міцною рушійною силою змін, відіграють ключову роль в аспектах охорони здоров'я, виробництва продуктів та забезпечення збалансованого харчування членів родини.
Економіка по догляду – тобто в більшості неоплачувана праця жінок з підтримки членів родини залишається неврахованою, скритою та недооціненою.

Принцип гендерної рівності при розробці стратегічних програм

В статті “Гендерно-чутливі стратегії з подолання змін клімату та їх вплив на здоров’я населення та продовольчу безпеку” Крістіна Тирадо висуває підхід, який просуває принцип гендерної рівності при розробці стратегічних програм з питань зміни клімату та здоров’я населення. Розширення та посилення лідерства жінок є центральним елементом цього підхода.

Серед прикладних аспектів його застосування слід відзначити:

- Покращення доступу до якісних медичних послуг, екологічно чистих технологій.
- Сприяння виробленню гендерних стратегій адаптації з додатковою користю для здоров’я через зменшення викидів парникових газів.
- Оздоровлення стану довкілля через покращення ситуації з водопостачанням та санітарно-гігієнічною інфраструктурою.

Демократизація процесів стійкого розвитку

В роботі “Демократизація принципів фінансування стійкого розвитку: гендерна рівність – ключовий фактор” Лайен Шалатек стверджує, що врахування гендерних аспектів та справедливості в процесі розвитку та в інструментах фінансування діяльності по зміні клімату допоможе виявити та усунути існуючі прогалини в підвітності та прозорості глобального управління.

- Вимірюваним індикатором демократизації процесів стійкого розвитку після 2015 року, можна вважати ступінь врахування гендерних питань. **Включення жінок та гендерно-чутливе фінансування стійкого розвитку є не тільки правильним, але й найбільш ефективним підходом.**

В рамках підготовки фінального документа Ріо+20 “Майбутнє, якого ми прагнемо”, “Жіноча група” піддала критиці використання терміну “зелена економіка”. “Жіноча група” рекомендувала ввести поняття “стійка та справедлива економіка” та сформулювати її принципи, серед яких слід відзначити:

- Сприяння соціальній справедливості, гендерній рівності та рівноправності поколінь;
- Забезпечення демократичності, прозорості та справедливості;
- Повага до природи, духовності та культури, турбота та колективність;
- Глобальна відповідальність за глобальні блага;
- Екологічна сталість;
- Загальна, але диференційована відповідальність.

*Джерело: Women's Major Group, 2011. “Women's Major Group Summary Input to Zero Draft Outcome Document”.
1 November. UN Conference Sustainable Development*

Демократизація процесів стійкого розвитку

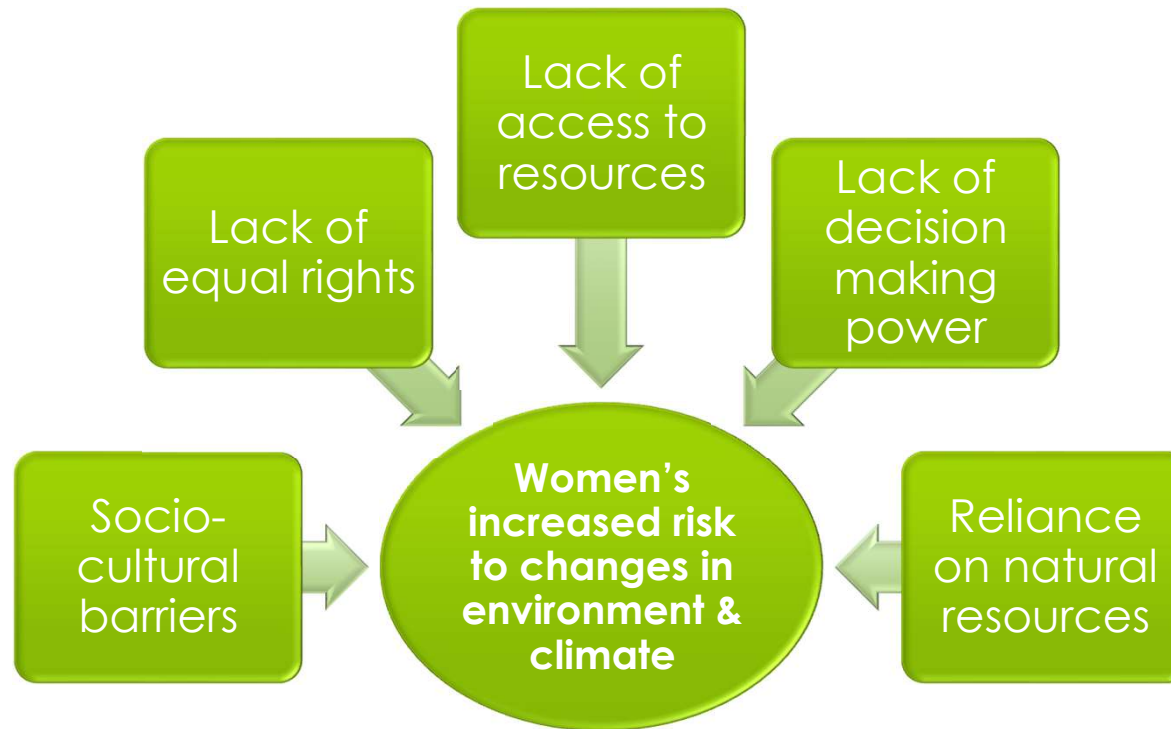

Взаємозв'язок між Гендером та Довкіллям/Зміною клімату

Загальні існуючі невідповідності в секторі охорони довкілля:

- Жінки грають велику роль в управлінні ресурсами, разом з цим мало залучені до процесів планування та прийняття рішень;
- Відсутність права на власності/права на землю;
- Велика різниця у виконанні продуктивних та репродуктивних ролей;
- Обмежений доступ до фінансів домогосподарства/ обмеженість прав в управлінні фінансами;
- Велика чутливість та залежність від природних катастроф.

Диференційовані гендерні ефекти

Переваги врахування гендерної складової

- Жінки частіше демонструють прихильність до підтримки екологічно дружньої діяльності (інновацій) та віддають перевагу еко- налаштованим політикам та лідерам; їх активна участь та громадська позиція є гарною рушійною силою для довкілля.
- Право власності на землю (від 5% в Малі до 30% Кабо-Вердеі). Жінки-фермери можуть збільшити врожайність на 20-30% та відповідно національні доходи на 2,4-4%, знизити к-сть незайнятих та бідних.
- Диверсифікація ролі жінок в підприємництві, виробництві, партнерствах, мережах, як учасників процесів планування та прийняття рішень.

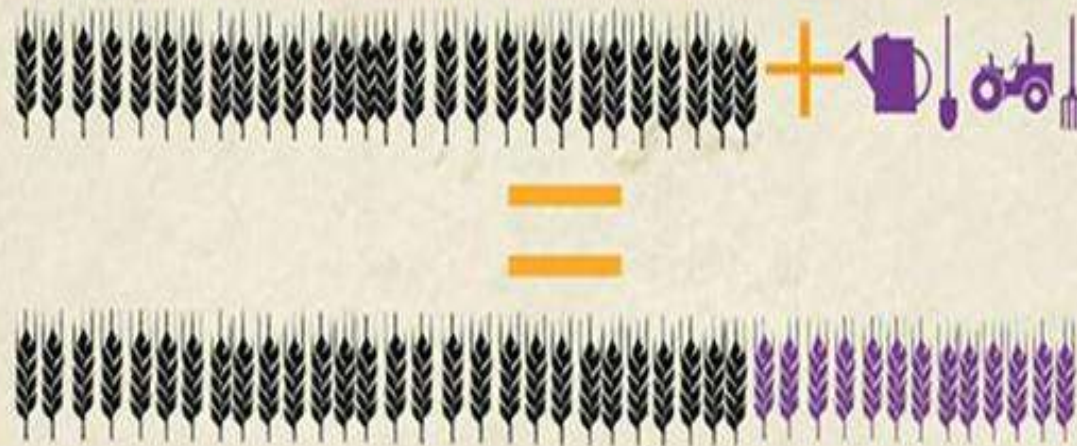

Преваги врахування гендерної складової

If women farmers were given the same access to resources as men, their agricultural yields could increase by 20% - 30%.

Empowered lives.
Resilient nations.

This means national agricultural output could be raised by 2.4% - 4% and the number of malnourished people could be reduced by 12% - 14%.

International Women's Day

@UNDP #Progress4All #IWD2014

Переваги врахування гендерної складової

Як інтегрувати гендерну складову в Програми Довкілля/Зміни клімату?

- Співпраця з урядом, громадськими організаціями, об'єднаннями громадян та приватним сектором для інтегрування гендерної складової та розширення ролі жінок в розвитку та впровадженні національних планів та політик сталого розвитку, включаючи адаптацію до змін клімату.
- Підтримувати зусилля партнерів щодо збільшення доступу жінок до сталого управління системами товарів та послуг, включаючи питання фінансів в сфері довкілля, зокрема зміни клімату.
- Запроваджувати гендерний підхід як елемент боротьби та пом'якшення наслідків зміни клімату, зокрема співпраця в сфері бюджетування основних секторів (вода, сільське господарство, здоров'я та освіта);
- Підтримувати національні ініціативи щодо аналізу та врахування гендерного компонента в плануванні, підготовці та впровадженні заходів з адаптації та подолання наслідків кліматичних змін.
- Проводити консультації, громадські слухання та шукати нові зацікавлені групи та сторони (в т.ч. на локальному рівні).

Як інтегрувати гендерну складову в Програми Довкілля/Зміни клімату?

- Залучати жінок в процеси прийняття та вироблення управлінських рішень.
- Запроваджувати гендерний аналіз під час підготовки проектних прозицій, управління проектами.
- Проводити аналіз завдань та потреб, пріоритетів та можливостей учасників з різних цільових груп
- Визначати соціально-економічний та політичний контекст від участі як чоловіків, так і жінок.
- Розробляти та впроваджувати проектну діяльність/результати, з огляду на участь/отримані вигоди як для чоловіків, так і жінок:
  - враховувати гендерні аспекти при планування, впровадженні, моніторингу та оцінці;
  - запроваджувати гендерний аналіз та соціальні оцінки, консультації для інформування з цього питання, як спеціалізованої діяльності за проектом;
  - залучати жінок до тренінгів, доступу до ресурсів, підвищення інституційної спроможності, та діяльності, спрямованої на вирішення зазначених завдань.
- Запроваджувати гендерно відповідальні системи моніторингу та оцінки, заохочувати створення гендерних індикаторів.

